

rozmar - pozri *Cnosti a Neresti*

W. Panneels podľa P. P. Rubensa: Salome s hlavou Jána Krstiteľa (lept, 1631)

rozmer - pozri *dvojrôzmernosť, trojrozmernosť, štvorrozmernosť*

Rozmnoženie chlebov a rýb/Nasýtenie piatich tisícov/Nasýtenie zástupov/Zázrak chlebov a rýb - (*Matúš 13,13-21; Marek 6,30-44; Lukáš 9,10-17; Ján 6,1-13*); zázrak popísaný vo všetkých štyroch evanjeliách, ale zobrazenie výjavu najčastejšie vychádza z Jánovho evanjelia; *Ján* spomína prvky, ktoré sa v ostatných evanjeliách nevyskytujú, ako napr. úlohu, ktorú majú *apoštol Ondrej* a *Filip*, a prítomnosť chlapca, ktorý niesol *chleby* a *ryby*; *Matúš* a *Marek* popísali dvojaký spôsob nasýtenia zástupov, ale umelci medzi nimi málokedy rozlišujú s výnimkou, niekedy, počtu chlebov (prvá udalosť päť, druhá sedem chlebov) a počtu košov s nalámanými zvyškami, ktoré

boli zozbierané (dvanásť a sedem; pozri *symboly číselné*); v Jánovom evanjeliu sa vypráva, ako Kristus so svojimi učeníkmi vystúpil na horu u brehu Tiberiadského jazera (*Genezaretské jazero*) a posadil sa tam; čoskoro sa okolo neho zhromaždil veľký zástup ľudí v počtu asi piatich tisícov; Filip na Kristovu otázku, ako by mohli byť nasýtení, priznal, že ani peniaze, ktoré majú k dispozícii, nepostačia na zakúpenie dostatočného množstva chleba; Ondrej povedal: „Je tu jeden chlapec, ktorý má päť *jačmenných* chlebov a dve ryby; ale čo to je pre toľko ľudí!“; Kristus zobral chleby, požehnal ich, lámal ich a dával učeníkom, aby ich rozdávali; keď sa celý zástup dostatočne nasýtil, bolo zozbieraných za dvanásť košov zvyšných rozlámaných kúskov; tento námiet je zobrazovaný vo všetkých obdobiach kresťanského umenia od 3.st.; v raných dielach má Kristus palicu ako *Mojžiš*, u ktorého mala palica moc konať zázraky, a s ňou sa dotýka košov s chlebom; v renesancii aj neskoršie umelci zobrazujú krajinu so zástupmi sediacich v skupinách, medzi ktorými sa pohybujú učeníci a rozdeľujú jedlo; v popredí sedí alebo stojí Kristus a prežehnáva chleby; Ondrej alebo Filip mu podáva chlieb alebo ho berie z koša, ktorý drží malý chlapec; Ondrej je bielovlasý, fúzatý stavec, Filip je mladík s tmavými vlasmi a zvyčajne tiež s fúzami; chlapec niekedy dvíha chleby a ryby v kusu plátna; tento námiet bol, podobne ako *Posledná večera*, užívaný na výzdobu kláštorných *refektárov* a bol všeobecne chápaný ako „typ“ *eucharistie*; alebo slúžil ako príklad *milosrdného* skutku; umelecká konvencia, ktorá prevažovala koncom 15.st. a to najmä v *holandskom maliarstve*, zobrazovala zástupy aristokraticky oblečené a zobrazované podľa osôb súčasnej spoločnosti; pozri *christologický cyklus*, *Kristus*, *Ježiš*, *biblia*, *ryba*

https://en.wikipedia.org/wiki/Feeding_the_multitude

Zázračné rozmnoženie chlebov a rýb (Codex Egberti, 977-993)

Zázračné rozmnoženie chlebov (Mnichovský žaltár, 14.st.)

Tintoretto: Zázrak chlebov a rýb (1545-1550)

J. Patinir: Nasýtenie piatich tisícov (16.st.)

H. Brosamer: Nasýtenie piatich tisíc (drevoryt, 1520-1554)

H. Brosamer: Nasýtenie piatich tisícov (drevoryt z Lutherovho Katechizmu pre farárov a kazateľov, 1550)

A. Wierix: Rozmnoženie chlebov a rýb (rytina zo série Cirkevný rok, 1575-1625)

J. Ch. Weigel: Rozmnoženie chlebov a rýb (medirytina z Bible ectypa, 1695)

S. Leclerc: Zázrak chlebov a rýb (lept, 1696-1697)

J. Tissot: Zázrak chlebov a rýb (19.st.)

G. Doré: Kristus kŕmi zástupy (drevorez, 1866)

Rozoslanie apoštolov - Vyslanie sedemdesiatich apoštolov

Rozpad Babylonu na tri časti - námet z kapitoly *Vylatie siedmej čaše* (16,17-21); odlišuje sa od *Pádu Babylonu* z 18.kapitoly tým, že je spojený s *Veľkým zemetrasením*

(16,17-21. Sedem pliaĝ). **Vyliatie čaše na vzduch. Zemetrasenie** (Beatus Corsini, 1151-1200)

(16,17-21. Sedem pliaĝ). **Siedma čaša Božieho hnevu. Veľké zemetrasenie** (Apokalypsa Getty, 1255 - 1260)

(16,17-21. Sedem pliaĝ). Vyliatie siedmej čaše na vzduch. Veľké zemetrasenie (Apokalypsa glosovaná, 1240-1250)

(16,17-21. Sedem pliag). Vyliatie siedmej čaše na vzduch. Veľké zemetrasenie (Apokalypsa Cloisters, 14.st.)

(16,17-21. Sedem pliaĝ). Vyliatie siedmej čaše. Veľké zemetrasenie (Apokalypsa 'Queen Mary, 14.st.)

(16,17-21. Vyliatie siedmej čaše). Zničenie Babylonu (Apokalypsa z Angers, 1377-1382)

rozpon/rozpätie - tiež *svetlosť*; vzdialenosť podper *oblúka*

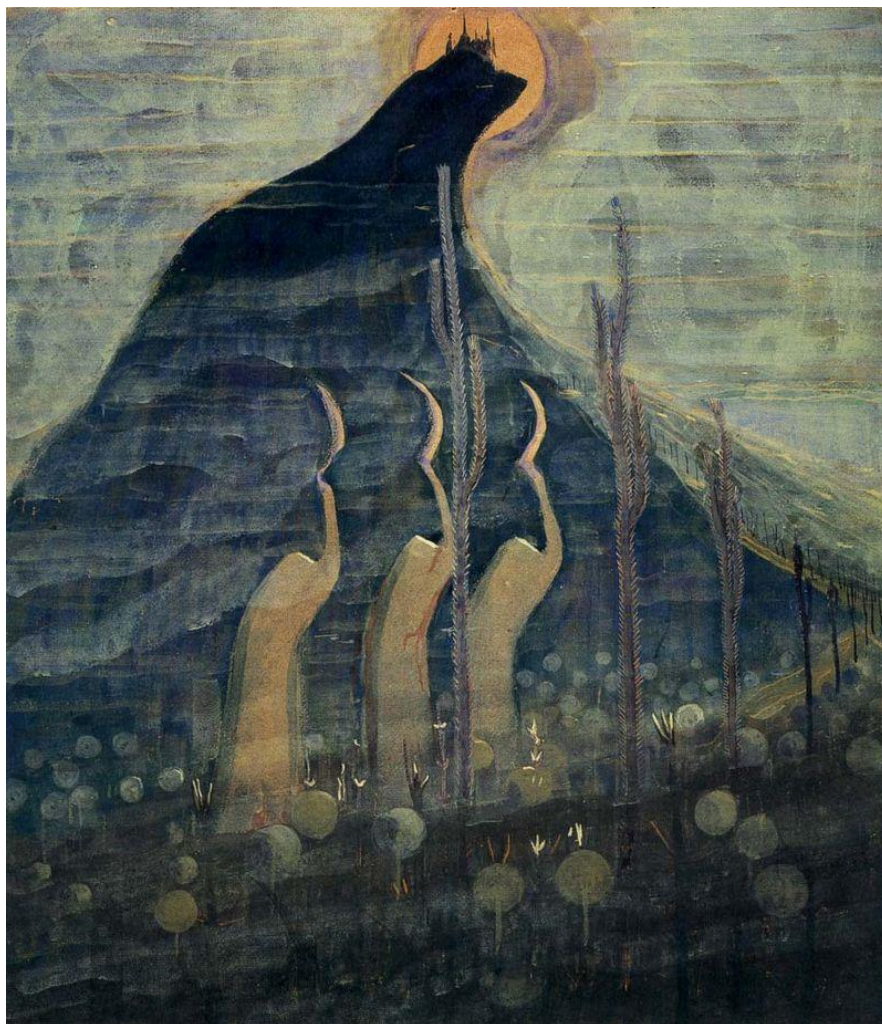
rozprávanie - pozri *rozhovor*

rozprávka, rozprávky - pozri *feéria*; *kôň*; *ropucha*, *havran*, *sliepka*, *labuť*, *zlaté vajce* (*Biedermann*); *bludička*, *ježibaba*, *Červená čiapočka*, *Kosteľ Nesmrteľný*, *Honza*, *Lietajúci koberec*, *Tom Thumb/Chlapček Palček*; *legenda*, *povešť*; *Zlatý osol*; *J. Lada*, *I. J. Bilibin*; *ilustrátori rozprávok*

<http://www.wikipaintings.org/nl/tag/posters-and-advertisements#supersized-search-203700>

F. Defregger: Rozprávačka (1871)

M. K. Čiurlionisa: Rozprávka I (1907)

rozptýlené svetlo - *svetlo rozptýlené*

rozpúšťadlá - kvapaliny na riedenie farieb, napr. *terpentín* pre olejové farby, voda pre akvarelové, gvašové, akrylové farby; pozri *pojidlá*

rozsudok smrti - pozri *trest smrti*, *smrť*

Rozsutec - pozri *Slovensko*; Z. Horecký

Z. Horecký: Leto pod Rozsutcom (2006)

Z. Horecký: Leto pod Rozsutcom - Zázrivá Havrania (2005)

rozštvrtenie - pozri *rozsudok smrti*

Damaský sultán Nureddin prchá na koni pred Godefreyom Martelom a Hughom de Lusignan St. vlečúcimi za sebou rozštvrtené telo (iluminácia z rukopisu Guillaume de Tyr: „História zámorských udalostí a pokračovanie do r. 1232“, 13.st.)

roztieradlo - český termín *těrka*; palička pevne skrúteného pijavého papiera alebo jelenej kože, ktorej konce sú zašpicatené; v maliarstve slúži na mäkké rozotieranie *uhla*, *ceruzy*, *kriedy*, *rudky*, *pastelu* ap.; v grafike pri *litografii* (pozri *litografia kriedová*) slúži na rozotieranie *litografickej kriedy*; kožené roztieradlá (*poupées*) sa používajú pri tlači *farebného leptu* na nanášanie farieb; pozri *maliarske nástroje*, *grafické nástroje*

roztok glejový - *glejový roztok*

roztok želatínový - *želatínový roztok*

rozum, rozumnosť - v alegórii *Prudentia*; pozri *klasicizmus 2*; *múdrost'*;; *atribúty*, *symboly*, *alegórie a prirovnania*; *Sia*

G. B. Tiepolo: Rozumnosť, Úprimnosť a Umiernenosť

Rozviazanie štyroch anjelov/Kavaléria na koňoch s levou hlavou - (Zjavenie 9,15-19); A boli rozviazaní tí štyria anjeli (démoni, zlí duchovia), **pripravení** (Boh sám určuje čas), **aby pobili tretinu ľudí** (ľudia bez Božej pečate; odkaz na kapitolu *Poznačenie Božích služobníkov*; časové vymedzenie zabíjania neurčené). **Počet ich jazdy** (gréc. strateúmata tú hippikú = jazdecké oddiely) **bol dve myriady myriád** (nepredstaviteľná sila zlých duchov; podobne Daniel 7,10 > Zjavenie 5,11); **počul som** (sv. Ján) **ich počet. Kone a jazdcov na nich som videl vo videní takto: mali ohnivé hyacintové a žltosírové panciere** (gréc. thórakas = pancier zo železa), **hlavy koní boli ako hlavy levov a z ich tlám vychádzal oheň, dym a síra** (dymiaca síra = pekelný pôvod bytosti; podobne kapitola *Hora Sion*: 14,10). **Od týchto troch rán zahynula tretina ľudí; od ohňa, dymu a síry, čo vychádzali z ich tlám** (podobne Genezis 19,24-28 > Jób 41,11-13). **Sila koní totiž bola v ich tlamách a chvostoch, lebo ich chvosty boli podobné hadom, mali hlavy a nimi škodili.**

-Rozviazanie štyroch anjelov je súčasťou témy *Zatrúbenie šiesteho anjela* (Zjavenie 9,13-21); obľúbený námet sa časom ikonograficky osamostatnil a dostal názov Rozviazanie štyroch anjelov, Jazda s levou hlavou, Anjeli smrti, *Anjeli od Eufratu*, Rozviazaní anjeli a pod.; patrí k nemu Durerov grafický list *Trestajúci anjeli*; rozlíšiť trestajúcich anjelov z 9.kapitoly od trestajúcich anjelov zo 6.kapitoly (*Apokalyptickí jazdci*) je možné predovšetkým podľa farieb kónských tiel a hláv koní a hadích chvostov; kone jazdcov zo 6.kapitoly majú levie hlavy, chrliť z nozdier dym a ich chvosty majú väčšinou tvar hadov; kone štyroch apokalyptických jazdcov sa odlišujú farbou (biela, červená, čierna a plavá) a súčasne *atribútmi* jazdcov, ktorí na nich sedia; obe kapitoly majú niekedy spoločný prvok: smrť tých istých postáv: pápež, biskup, plebejci; pozri *apokalyptické motívy*

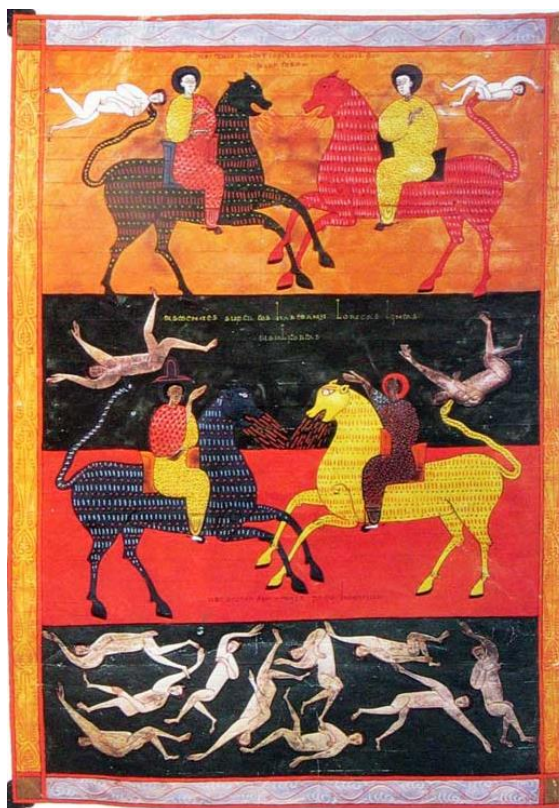
-podoba jazdcov a koní má v sebe prvky babylonských, perzských a antických monštier (asýrsky *lamassu* - zmes býčieho alebo levieho tela s fúzatou hlavou; grécka *Chiméra* - zmes leva, kozy, draka a s hada), ale zároveň čerpá z biblickej a židovskej apokalyptickej literatúry (Zachariáš 9,13-14; 1Henochova 56,5-6; Jób 41,11-13; obluda *Leviatan* chrliaca oheň a síru); jazdci bojujú dychom svojich úst a ich kone majú ničivú moc v chvostoch, čím sa podobajú na drakov; ich pekelná sila a účinok je v znamení trojky: oheň, dym, síra; za obeť im padne tretina ľudí

-námet je sústredený na opis koní jazdcov; v *Beatových rukopisoch* sa počet jazdcov najčastejšie obmedzuje na štyroch, v mladších dielach sa kladie dôraz na veľký počet v odkaze na verš 9,16: „Počet ich jazdy bol dve myriady myriád“

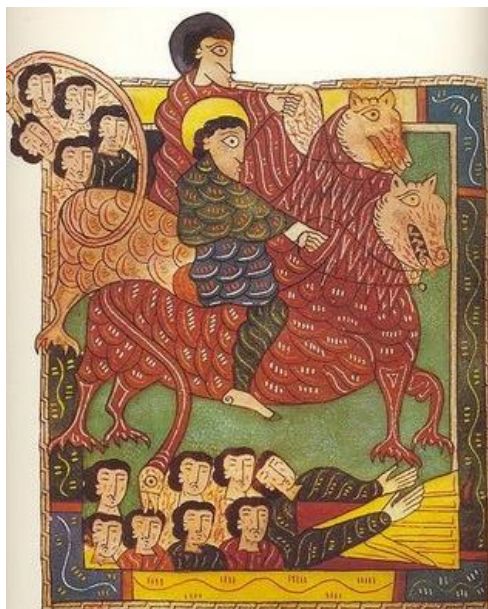

(9,13-21. Zatrúbenie šiestej poľnice). **Kone s hlavami levov** (Beatus Saint-Sever, 970)

(9,13-20. Zatrúbenie šiestej poľnice). **Kavaléria s levou hlavou** (Beatus Manchester, 1175)

(9,13-20. Zatrúbenie šiestej poľnice). **Bojové kone s hadími chvostmi** (Beatus Facundus, 1047)

(9,13-20. Zatrúbenie šiestej poľnice). **Rozviazanie anjelov smrti** (Beatus Escorial, 950-955)
(9,13-20. Zatrúbenie šiestej poľnice). **Anjel šiestej poľnice a rozviazaní anjeli smrti**
(Apokalypsa z Bamberka, 1000-1020)

(9,13-20. Zatrúbenie šiestej poľnice). **Rozviazanie anjelov smrti** (Beatus Manchester, 1175)

(9,16-21. Zatrúbenie šiestej poľnice). **Kavaléria s levou hlavou** (Beatus Osmá, 1086)

(9,13-20. Zatrúbenie šiestej poľnice). **Rozviazaní anjeli smrti** (Rukopis Apokalypsy, London British Library, 13.st.)

(9,13-20. Zatrúbenie šiestej poľnice). **Bojové kone s hadími chvostmi** (Apokalypsa Getty, 1255 - 1260)

(9,15-17. Zatrúbenie šiestej poľnice) **Rozviazaní anjeli** (Apokalypsa Tanner, 1250-1255)

(9,14-20. Zatrúbenie šiestej poľnice). **Jazda s levou hlavou** (Apokalypsa Welles, 1310)

(9,16-19. Šiesta poľnica). **Rozviazaní anjeli** (Apokalypsa 'Queen Mary, 14.st.)

(9,16-17. Zatrúbenie šiestej poľnice). **Rozviazanie štyroch anjelov** (Apokalypsa z Angers, 23.scéna, 1377-1382)

(9,13-20. Zatrúbenie šiestej poľnice). **Kavaléria s levou hlavou** (Blockbook Apocalypse, 1430-1440)

(9,13-21. Zatrúbenie šiestej poľnice). Rozviazaní štyri anjeli (Apokalypsa Douce, fólia 36, 1270-1272)

J. Duvet: Zatrúbenie šiesteho anjela. Rozviazanie štyroch anjelov (rytina, 1546-1555)

Autor neuvedený: Štyria rozviazaní anjeli (Mortier Biblia, Philips Medhurst Bible)

V. Koreň: Rozviazanie štyroch anjelov (1692-1696)

rozvilina - druh *renesančného* plastického alebo maľovaného *ornamentu* v tvare špirálovito stočeného úponku rastliny (napr. *akantu*), ornamentu (*mauresky*); v 18.storočí prepletaná *páskou* (pozri *festón*); v tvare rozvilín však už drapérie gotického „*krásneho slohu*“; pozri *vegetabilný štýl*

-v súvislosti s heslom *Hodinky*: na zač. 15.st. Francúzsko dominuje ako hlavný producent Kníh hodín; Belgicko a Holandsko sú tiež hlavnými výrobcami; pre Gent a Bruggy sú typické bordúry akantových *rozvilín* (pozri *akant*)

Akantová rozvilina

Akantové rozviliny (detail klenby katedrály sv. Cecílie v Albi, Francúzsko, 14.st.)

Majster Marguerite de Liedekerke: Zajatie Krista (iluminácia z rukopisu Kniha hodín pre potreby Ríma, 1500)

rozvod - www v súvislosti s heslom *J. Milton*: a jar roku 1642 sa Milton oženil s Mary Powellovou, ale ich vzťah bol nešťastný a Mary ho opúšťa; to vyvolalo autorovu „Rozpravu o rozvode“, kde hovorí o rozvode, vedenom nekompatibilitou medzi manželmi ako jednotlivcami; r. 1643 Milton zverejnil „Pravidlá a poradie rozvodu“; spis spôsobil pobúrenie vlády a duchovných; pozri *manželstvo*

Rožmberkovci - pozri *kostol dvojloďový; Čechy*

Rožňava - pozri *Slovensko*

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&se archFor=data&page=26

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&se archFor=data&page=28

Neznámy autor: Znak mesta Rožňavy (1701-1800)

rožok - obeť *kravy* v niektorých oblastiach bola nahrádzaná pečivom v tvare mesačného kosáčika; tvar dnešných rožkov je zabudnutou symbolikou

römer - tiež *roemer*; sklený *pohár* so širokou guľovitou čašou, driekom s bradavkami a lievikovitou nohou; vyvinutý v 16.st. v Porýnsku a Holandsku z gotických pohárov

-pohár sa zaoblenou kupou, dutým valcovým driekom a zvonovitou pätkou z vinutého vlákna; sklo ľahko zelenkasté s bublinkami (pozri *sklo lesné*); roemer boli vínne poháre používané v Nemecku, najmä v Porýnsku, a v Holandsku ešte pred 17.st.; ale až v 17.st. získali konečnú podobu; roemer sa nesmie zamieňať s lievikovitým *berkemeyerom*, hoci sú si príbuzné

-römer (čiže „Riman“) na víno je typickým sklom nemeckej renesancie; čaša mala guľovitý vršok (kopu) a masívne valcovitú prefúknutiu nohu, na spodku bolo obvykle spinované korunka alebo spina s vymačkávaným povrchom; jeho charakteristický tvar, ktorý vychádzal z variantu gotického *krautstrunku*, sa stal základom pre desiatky variácií; novinkou v renesancii bolo používanie kovových razníc (najčastejšie tzv. malina), ktorými boli čaše zdobené; jeho názov römer bol odvodený buď od slova romen (sláviť), či skôr z dobového označenia Nemecka (Ríša rímska národa nemeckého); römer (Riman) ako čaša poddaných rímskeho cisára či tých, ktorí uznávali jeho vládu; römery z *lesného skla* sa vyrábali až do 18.st.; tieto typy pohárov boli vyrábané sklárskymi hutami po celej Európe; primát majú rozhodne Taliansko, Nemecko a Čechy; v 16.st. pili z podobného römera aj mocní bavorskí kurfirsti z rodu Witelbachů; pozri *poháre (historické názvy)*

<http://www.lesnisklo.cz/cise.html>

J. van Son: Römer, zrná jačmeňa, rozpolený citrón na cínovom (17.st.)

P. Claesz: Zátišie (1643)

P. Claez: Zátišie s römerom, krabom a olúpaným citrónom (1643)

Podľa P. Claeza: Hudobné vanitas (17.st. ?)

H. J. Terbrugghen: Utrechtský lutnista s mladou ženou držiacou römer (1588 – 1629)

J. D. de Heem: Zátišie so šunkou, ovocím a homárom (1653)

Claes Bergoijns: Zátišie s fľašou (17.st.)

J. Wtewael: Bakchus (1628)

Röskva - pozri *Tjáľfi*

rubáš - 1.základný typ *odevu* počas *Velkomoravskej riše*; pôvodne termín pre plátenný pás, neskoršie jednoduchý plátenný odev a ešte neskoršie pre plátennú košeľu (v nej človek nakoniec pochovaný); variant rímskej *tuniky*; zhodný pre mužov aj ženy, odlišný iba dĺžkou: mužský rubáš kratší, zvyčajne po kolená, previazaný v páse; na rubáš obliekaný ako vrchný odev *kabát*; pozri *móda*; *rubaška*

2.pohrebný odev. resp. plátno určené do *rakvy*

[https://sk.wikipedia.org/wiki/Rub%C3%A1%C5%A1_\(pohrebn%C3%A9_oble%C4%8Denie\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Rub%C3%A1%C5%A1_(pohrebn%C3%A9_oble%C4%8Denie))

<https://en.wikipedia.org/wiki/Shroud>

Vzkriesenie Jairovej dcéry (Codex Egbert, 980-993)

Majster Jacques de Besançon: Martýrium Saturnina (iluminácia, Legenda aurea, 1480)

rubáš Kristov - *Kristov rubáš*

rubáška - ruská mužská košeľa odvođená z *rubáša*, previazaná v páse, krátka po kolená; pozri *ruský štýl/Bábuška štýl*

rubelit - sýto ružová odroda *turmalínu*; pozri *drahokamy a polodrahokamy*

rubenisti - Baleka: názov podľa holandského *barokového* maliara Petra Pavla Rubensa; na konci 17.st. stúpenci názoru a hnutia, ktoré považovalo za podstatnú zložku maľby maliarskosť (pozri *kolorizmus*) a farbu, a nie *lineárnosť* a kresbu ako ich odporcovia *poussinisti*; rubenisti sa sústredili okolo P.P.Rubensa, povolaneého Kráľovskou akadémiou v Paríži (pozri *Academie royale de Peiture et de Sculpture*), doposiaľ ovládanou *klasicistickou* výtvarnou estetikou; teoretickým hovorcom rubenistov bol maliar, rytec a diplomat Roger de Piles (1635-1709); vývoj vyriešil spor v ich prospech obecným docenením farby, emocionality, zmyslovej skúsenosti, citlivého farebného vnemu, individuálnych a výrazových hodnôt *rukopisu*; pozri *skupina*